

بررسی عوامل تسهیل کننده و بازدارنده آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان پرستاری کلر آموز در عرصه دانشکده پرستاری و مامایی سنندج ۱۳۹۰

گلرخ مریدی*، شهناز خالدي

چکیده

مقدمه و هدف: آموزش بالینی ایده آل، همان فرآیند آماده سازی دانشجویان پرستاری جهت پذیرش نقش های مختلف در عرصه های خدمات بهداشتی درمانی است. این مطالعه با هدف تعیین عوامل تسهیل کننده و بازدارنده یادگیری مهارت های بالینی از دید دانشجویان پرستاری کارآموز در عرصه دانشکده پرستاری و مامایی سنندج انجام شد.

مواد و روش ها: در این مطالعه توصیفی ۴۸ دانشجوی پرستاری به صورت نمونه گیری آسان و در دسترس انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه ای مشتمل بر سه بخش مشخصات فردی با ۷ سوال، ۳۴ سؤال در رابطه با عوامل تسهیل کننده و ۳۰ سوال عوامل بازدارنده مؤثر بر یادگیری مهارت های بالینی بود. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS، ورژن ۱۸ استفاده شد.

یافته ها: نتایج حاصل از این بررسی نشان داد که مهمترین عامل تسهیل کننده یادگیری در مهارت های بالینی دانشجویان کلر آموز در عرصه، (۳۴٪) مربوط به حیطة ارتباط بین مربی و دانشجو و همچنین مهمترین عامل بازدارنده حیطة ویژگیهای مربیان (۴۵/۸٪) بود.

نتیجه گیری: این یافته ها نشان دهنده لزوم توجه به توانمندی های حرفه ای دانشجویان پرستاری کارآموز در عرصه دانشگاه علوم پزشکی کردستان با در نظر گرفتن عوامل تسهیل کننده و بازدارنده در آموزش بالینی دانشجویان، می باشد.

کلید واژه ها: آموزش بالینی، دانشجویان پرستاری، کارآموز در عرصه، عوامل بازدارنده، عوامل تسهیل کننده.

گلرخ مریدی*

مربی دانشکده پرستاری و
مامایی، دانشگاه علوم پزشکی
کردستان، سنندج، ایران.
(نویسنده مسئول)

g_moridi@yahoo.com

تلفن تماس: ۰۸۷-۳۸۱۲۷۴۵۵

شهناز خالدي

مربی دانشکده پرستاری و مامایی،
دانشگاه علوم پزشکی کردستان،
سنندج، ایران.

دریافت: ۹۳/۳/۵

اصلاح نهایی: ۹۳/۴/۷

پذیرش: ۹۳/۵/۱۰

مقدمه

آموزش بالینی فرآیندی پویا بوده و به عنوان بخش ضروری و مهم آموزش پرستاری حرفه ای است ارزش آموزش بالینی ایده آل در توسعه فردی و حرفه ای، همچنین مهارت های بالینی پرستاری غیر قابل انکار است (۲،۱). محیط آموزش بالینی به عنوان شبکه ای متقابل و پیچیده از نیروها که بر پی آمد های یادگیری بالینی موثر هستند تعریف می گردد. پژوهشها نشان داده اند که این محیط تاثیر زیادی بر دانشجویان پرستاری دارد که مهمترین آنها کمک در تکامل دانش، نگرش، مهارتهای روانی- حرکتی، مهارت های حل مسئله (۳)، صلاحیت بالینی، مهارتهای ارتباطی و مهارتهای تفکر انتقادی دانشجویان می باشد (۴). محیط بالینی در برگزیده کلیه شرایط و محرک های مؤثر بر یادگیری است و زمینه را برای یادگیری فراهم می کند. متغیرهای بسیاری از جمله دانشجوی، مربی بالینی، پرسنل بخش و عوامل موجود در محیط بالینی نتایج یادگیری آنها را تحت تاثیر قرار می دهد. برای اطمینان از مفید و مؤثر بودن محیط بالینی در یادگیری، این عوامل نیز باید مشخص و ارزیابی گردد (۵). در واقع می توان آموزش بالینی را مجموعه ای از فعالیتهای تسهیل کننده یادگیری در محیط بالینی دانست که در آن مربی بالینی و دانشجو به یک اندازه مشارکت دارند (۶، ۷) دوره های کارآموزی و کارورزی در شکل دهی مهارت های اساسی و توانمندی های حرفه ای پرستاری نقش اساسی دارد. زیرا برای دانشجویان فرصت لازم فراهم می شود تا دانش تئوری و آموخته های نظری خود را به مهارت های ذهنی، روانی و حرکتی تبدیل کرده و مهارتهای حرفه ای را کسب نمایند (۸). کارآموزی در عرصه، به منظور ایجاد موقعیت های مناسب برای افزایش مهارت در کاربرد دانش پرستاری در عرصه، در راستای اعتلای قدرت ابتکار و استقلال فراگیر، با رعایت اصل مهم نظارت در آموزش جامعه نگر و حفظ امنیت مددجو و خانواده می باشد بطوری که دانشجو بتواند تدابیر پرستاری لازم را در جهت ارتقا و تأمین سلامت مددجو، خانواده و جامعه بکار گیرد (۹). در بررسی های

مختلف نشان داده اند که وجود مشکلات متعدد از جمله ناهماهنگی بین دروس نظری و کار بالینی، مشخص نبودن اهداف آموزش بالینی، محیط پرتنش بیمارستان، تمایل کمتر مربیان با تجربه تر برای حضور در محیطهای آموزش بالینی و کمبود امکانات رفاهی و آموزشی از جمله موارد بازدارنده یا موانع دستیابی به اهداف این دوره بوده است (۱۰، ۱۱) مهمترین مسائل مطرح شده در مطالعات دیگر برقراری ارتباط با مربیان بالینی و تذکر مربیان به دانشجویان در حضور سایر افراد، ارتباط بین پرسنل و دانشجو و ع دم اعتماد به آنها، وظیفه شناسی مدیران پرستاری، قوانین و مقررات بخش ها، نقش مربی بالینی و حمایت هم کلاسی ها، به عنوان عوامل تسهیل کننده یا بازدارنده آموزش بالینی بوده است (۱۲، ۱۳). نقش مربیان در آموزش بالینی دانشجویان امری بدیهی بوده و آنان با داشتن تجارب آموزشی، عملی و احساس مسئولیت نقش مهمی در موفقیت آمیز بودن آموزش بالینی و همچنین در پیوند تئوری و عمل دارند (۱۴، ۱۵). با عنایت به اینکه نشان داده شده است که برای به حداکثر رساندن نتایج یادگیری بالینی دانشجویان پرستاری، نیاز به بررسی و ارزشیابی محیط های یادگیری بالینی می باشد (۴) و از آنجائیکه اکثر مطالعات به بررسی مشکلات آموزش بالینی پرداخته اند و به عوامل تسهیل کننده و یا بازدارنده توجه خاصی نشده است، بدون تردید شناخت عوامل مثبت و منفی مؤثر بر آموزش بالینی، برای کاهش مشکلات و تقویت نکات مثبت مؤثر می باشد و یکی از مهمترین منابع برای بررسی، خود دانشجویان هستند که در تعامل مستقیم با این فرآیند قرار دارند (۱۵)، لذا مطالعه حاضر با هدف تعیین عوامل تسهیل کننده و یا بازدارنده آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان پرستاری کارآموز در عرصه به عنوان مشتریان فرآیند آموزش بالینی انجام شد تا از نتایج آن در رفع کاستی ها استفاده گردد. چراکه شناسایی مسائل موجود در آموزش بالینی دانشجویان اقدام برای رفع و اصلاح آن موجب بهبود دستیابی به اهداف آموزشی و

و داشتن حق خروج از مطالعه برای آنان بود. پژوهشگر پرسشنامه ها را در محیط کارآموزی در عرصه به دانشجویان داده و بعد از یک هفته برای بازپس گیری پرسشنامه ها نزد آنان مراجعه می نمود. در صورت عدم تکمیل پرسشنامه توسط هر یک از دانشجویان دوباره پرسشنامه مجددی در اختیار آنها قرار می گرفت. و در نهایت حدود ۷۵ درصد از پرسشنامه ها جمع آوری شد. به منظور رعایت موازین اخلاق پژوهش، پرسشنامه ها بدون نام جمع آوری شد و دانشجویان از شرکت در پژوهش و اهداف آن آگاهی داشتند و پرسشنامه ها را به صورت اختیاری تکمیل می کردند. برای دسته بندی و خلاصه کردن داده ها از نرم افزار Spss.۱۸ و آمارهای توصیفی (جدول توزیع فراوانی مطلق ونسبی) استفاده شد.

یافته ها

براساس نتایج حاصل، از این بررسی اکثر نمونه (۵۳ درصد) مؤنث و رده سنی (۶۰/۴ درصد) آنها ۲۳-۲۴ سال، میزان معدل اکثریت (۴۶/۸ درصد) در حد متوسط (نمره ۱۶-۱۴)، اکثراً غیربومی و ساکن خوابگاه، میزان علاقه به رشته پرستاری و امید به اشتغال در دانشجویان مورد مطالعه به میزان زیاد بود.

از بین حیطه های هشت گانه عوامل تسهیل کننده آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان کارآموز در عرصه در فرایند، ارتباط بین مربی - دانشجو و درمورد عوامل باز دارنده آموزش بالینی ویژگی های مربیان عنوان مهمترین حیطه را به خود اختصاص داده بود (جدول ۱ و ۲)

هم چنین بطور کلی نتایج پژوهش در ارتباط با فراوانی مطلق و نسبی دیدگاه دانشجویان مهمترین عامل تسهیل کننده مهارت های بالینی در حیطه های مختلف استخدام و بکارگیری مربیان مجرب (۷۲/۹٪) و در مورد مهمترین عامل بازدارنده کم بودن آموخته های تئوری و مطابق روز نبودن (۵۸/۳٪) بود. آزمون آماری کای دو نشانگر عدم ارتباط معنی دار آماری بین مشخصات دموگرافیک با عوامل تسهیل کننده و بازدارنده آموزش بالینی بود. ($p > 0/05$)

تربیت افراد ماهر و ارتقای کیفیت خدمات مراقبتی می گردد.

مواد و روشها:

این مطالعه توصیفی در سال ۱۳۹۰ در دانشکده پرستاری و مامایی سنندج انجام شد. جامعه پژوهش، کلیه دانشجویان پرستاری ترم هفتم و هشتم مشتمل بر ۴۸ نفر بودند که به روش نمونه گیری آسان و در دسترس انتخاب گردیدند. علت انتخاب دانشجویان سال چهارم (ترم هفتم و هشتم) به این دلیل بود که نسبت به دانشجویان سال های پایین، تجربه کافی را از مهارت های بالینی تحت سرپرستی مربیان کسب کرده و در جریان فعالیت های بالینی و در تعامل مستقیم با آموزش بالینی هستند و بهتر می توانند نسبت به عوامل تسهیل کننده و بازدارنده یادگیری مهارت های بالینی قضاوت نمایند

ابزار گردآوری داده ها، پرسشنامه ای ساخته شده براساس متون علمی و مطالعات مختلف (۱۵،۱۴،۱۱) از آموزش بالینی تنظیم گردید پرسشنامه در سه بخش تدوین شد. بخش اول شامل مشخصات فردی با ۷ سوال (سن، جنس، مقطع تحصیلی و...) بخش دوم با ۳۴ سوال درمورد عوامل تسهیل کننده آموزش بالینی و بخش سوم با ۳۰ سوال در ارتباط با عوامل بازدارنده است که در ۸ حیطه ویژگی های مربیان (۹ سوال)، ارتباط مربی و دانشجویان (۹ سوال)، آموزش توسط مربی و پرسنل در بخش (۴ سوال)، ارتباط بیمار و دانشجو (۶ سوال)، رضایت دانشجویان در بخش (۱۱ سوال)، وجود امکانات دانشگاهی و بیمارستانی (۳ سوال)، ارتباط پرسنل و دانشجو (۱۱ سوال) و نحوه ارائه دروس تئوری و عملی با (۱۱ سوال)، در جمع با ۶۴ سوال بر اساس مقیاس ۵ درجه ای لیکرت، (کاملاً موافقم = ۵، تا کاملاً مخالفم = ۱) امتیاز بندی شد. پایایی پرسشنامه در مطالعات دیگر (۱۴) با ضریب همبستگی آلفای کرونباخ ۰/۸۳ در حد قابل قبول محاسبه شده بود. روش جمع آوری داده ها به این ترتیب بود که یکی از پژوهشگران با کسب اجازه از مسئولین دانشکده پرستاری و مامایی به صورت حضوری ضمن تشریح اهداف پژوهش و شرایط ورود به مطالعه مبنی رضایت دانشجویان

بحث و نتیجه گیری

نتایج بررسی حاضر در ارتباط با عوامل تسهیل کننده آموزش بالینی به ترتیب در حیطه ویژگیهای مربیان نشانگر آن بود که دانشجویان "استخدام و بکارگیری مربیان مجرب" را به عنوان مهمترین مورد در این حیطه ذکر نمودند. در بررسی حاضر علت این امر می تواند استفاده از مربیان در مقطع کارشناسی ارشد با تجربه دربالین و حضور فعال در تمام اوقات همراه با دانشجویو برنامه ریزی منظم در بخش باشد مربیان کارآمد به عنوان یک استراتژی کلیدی و هم چنین عامل تسهیل کننده آموزش درتوانمند سازی و حمایت ازدانشجویان پرستاری توصیه می گردد (۱۶،۴). نتایج در مورد عوامل بازدارنده آموزش بالینی نشان دهنده آن بود که اکثریت نمونه ها خستگی مفرط مربی را به عنوان مانع آموزش بالینی ذکر کردند، واین مسئله دقیقاً هم راستا با نتایج بررسی های دیگر است (۱۴) و یکی از دلایل آن می تواند حجم کار مربیان پرستاری با تجربه، به ویژه مربیانی که در سمت های اجرایی انجام وظیفه می نمایند، کمبود وقت و پرکاری بخش باشد که این امر می تواند برفرآیند یادگیری مهارتهای بالینی موثر باشد و در دانشجو نیز ایجاد مشکل نماید بنابراین به نظر می رسد که مهارت مربیان بالینی در محیط های آموزشی مربوط به متفاوت بودن محیط وسطح علمی مربیان و طبعاً عملکرد بالینی می باشد.

در حیطه ارتباط بین مربی و دانشجو از دیدگاه دانشجویان کارورز "حمایت از دانشجو توسط مربی در موقع روبرو شدن با مشکل" مهمترین عامل تسهیل کننده بود. این نتایج ناشی از اهمیت بررسی نحوه ارتباط مربی با دانشجو می باشد. در مطالعه ای که توسط ویتزل و مکلمان (۲۰۰۸) انجام شد مشخص گردید که از دید دان شجویان حمایت دانشکده و مربیان از مهمترین منابع حمایتی برای آنان در طول مدت تحصیل بود (۱۷). در همین راستا در مطالعه ای عدم حمایت مربی از دانشجو در محیط بالینی یکی از مهمترین مشکلات دانشجویان بود (۱۸) به هرحال دانشجویان از بدو ورود به محیط های بالینی می توانند براساس نوع برخورد و بازخوردهایی که از مربیان خود می گیرند احساس وجود پشتیبان یا عدم آن را درک

نمایند (۱۹،۳). در همین حیطه ارجح دانستن بیمار نسبت به دانشجو توسط مربی به عنوان مهمترین عامل بازدارنده آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان مورد مطالعه بوده است. نتایج این بررسی همسو بانتهای بدست آمده از پژوهش های مشابه می باشد (۱۳،۱۴). با عنایت به نتایج کنونی و بررسی های مختلف علت این امر می تواند ناشی از برداشت نادرست و نداشتن تجربه کافی دانشجو باشد.

در حیطه ارتباط دانشجو و بیمار مهمترین عامل تسهیل کننده توجه به حقوق و نیاز بیمار بود. که این مسئله با نتایج بررسی های انجام شده که گزینه های توجه به حقوق و نیاز بیمار و ارائه بازخورد از طرف بیمار به دانشجو را به عنوان عوامل تسهیل کننده ذکر نموده اند (۲۰،۱۴) همخوانی دارد. دانشجویان پرستاری می توانند، ارتباط موثری را در طی بستری با بیمار و بستگان او داشته باشند و در ابعاد مختلف آموزشی بسیار راهگشا باشد. (۲۱). در مورد عوامل بازدارنده، عدم اعتماد بیمار به دانشجو به عنوان مهمترین عامل در این حیطه عنوان شده بود. در پژوهش های دیگر نیز نشان داده شده که اکثر دانشجویان همکاری دانشجو و بیمار را در حد مرزی بین خوب و متوسط ارزیابی کرده اند و اغلب آنان نگران کار بابیمار بودند. دادن آموزش های لازم به دانشجویان، مبنی بر چگونگی برقراری ارتباط و حمایت از بیمار برای ج لب همکاری بیشتر وی، ضروری می باشد (۲۲،۲۰).

در زمینه ارتباط بین پرسنل و دانشجو، نتایج نشان داد که فراهم بودن فرصت مراقبت های پرستاری ازبیمار از زمان پذیرش تا ترخیص را به عنوان مهمترین عامل تسهیل کننده بود. درکارآموزیهای بالینی باید فرصت تجربه پرستاری را در دنیای واقعی برای دانشجویان فراهم کرده و آنها را قادر سازد تا تئوری را در عمل پیاده نمایند و به همین دلیل، موفقیت برنامه آموزش پرستاری بطور عمده وابسته به مؤثر بودن تجربه بالینی دانشجویان می باشد (۲۳). درهمین حیطه در بین گزینه های مربوطه، پاسخ متکبرانه پرسنل به دانشجو و تندخویی و عصبانی مزاج بودن پرسنل بیشترین درصد را به عنوان عوامل بازدارنده به خود اختصاص داد. در این ارتباط نیز نتایج مطالعات قبلی، بی احترامی و برخورد نامناسب پرسنل با دانشجویان و مجبور

مسئولین و برنامه ریزان آموزشی و درمانی در بررسی و شناخت مستمر نیازهای فراگیران و مطلوب بودن وضعیت موجود در آموزش بالینی در جهت تهیه تدارکات لازم در ارتباط با در نظر گرفتن بودجه کافی برای تهیه منابع جدید مورد نیاز دانشجویان در بیمارستانهای آموزشی برای دستیابی به اهداف باشد. مهمترین عامل بازدارنده در این حیطه عدم ایجاد بخشهای استان دارد و امکانات مناسب بود که این مسئله با برخی از پژوهش های انجام شده که دانشجویان از محدودیت ها و کمبود، تجهیزات و امکانات موجود در آموزش بالینی رضایت نداشتند (۲۸) همخوانی دارد. در همین راستا نیز نتایج دیگر مطالعات انجام گرفته بر روی دانشجویان پرستاری عدم وجود جاذبه کافی در بخش و ناکافی بودن امکانات رفاهی و تسهیلات مراکز آموزشی را به عنوان بیشترین مشکل کارآموزی در عرصه گزارش کرده اند (۱۰ و ۱۲ و ۲۲ و ۲۵ و ۲۹). نتایج این بررسی ها نشان می دهد که تمام بخش های بالینی قادر نیستند محیط یادگیری مثبتی را برای دانشجویان ایجاد کنند (۴). به نظر می رسد برقراری توازن بین پذیرش دانشجویان، نیازهای جامعه و امکانات آموزشی موجود گام مهمی در رفع مشکل فوق باشد. یافته های پژوهش در حیطه رضایت دانشجویان نحوه آموزش مهارت ها توسط مربی و پرسنل در بخش نشان داد که اکثریت با برقراری کنفرانس های آموزشی و ایجاد فرصت های آموزشی برای دانشجویان موافق بوده و آنرا به عنوان مهمترین عامل تسهیل کننده معرفی کردند. بررسی دیگری نیز داشتن صلاحیت بالینی و مهارت های ارتباطی مناسب و موثر مربیان و نقش موسسات آموزشی را در توسعه مهارتهای تصمیم گیری در پرستاران تأیید نموده اند (۳۰). اما در ارتباط با عوامل بازدارنده در این حیطه اکثراً عدم ایجاد فرصت مناسب برای بکارگیری دانش و مهارت های لازم در مراقبت از بیمار توسط دانشجو به تنهایی و انتقال حس عدم رضایت از طرف پرسنل بخش را به عنوان بیشترین عوامل بازدارنده عنوان کردند. در همین راستا در بررسی های مختلف نشان داده شد که اغلب دانشجویان از رفتار پرسنل بهداشتی - درمانی، عدم همکاری پرسنل و عدم حمایت از سوی آنان در غیاب مربی، اعمال تبعیض از سوی تیم درمانی با دانشجویان سایر رشته ها، الگوپذیری منفی ناشی از

شدن به انجام وظایف پرسنل بخش، سرگردانی دانشجویان در بخش و استرس زا بودن تماس دانشجویان با کادر درمانی از مشکلاتی و موانع آموزش بالینی بوده است که دانشجویان بدان اشاره کرده اند و با نتایج این پژوهش همخوانی دارد (۲۰، ۱۸، ۱۰، ۹).

در حیطه رضایت دانشجو از قوانین در بخش مهمترین عامل تسهیل کننده حمایت دانشجو توسط دیگر دانشجویان در موقع روبرو شدن با مشکل بود نتایج بررسی نشان داد که رعایت ضوابط اخلاقی در محیط های بالینی و حمایت دانشجویان از یکدیگر در موقع روبرو شدن با مشکل ضروری بوده و نقش مهمی را به عنوان عامل تسهیل کننده در یادگیری مهارتهای بالینی ایفا می کند (۲۴). در جهت بهبود کیفیت یادگیری بالینی دانشجویان، افزایش اعتماد به نفس، حمایت و ارتقاء سطح مهارتهای بالینی، در جهت ایجاد علاقمندی به رشته پرستاری ضرورت دارد. مهمترین عامل بازدارنده در همین حیطه کمبود کتابچه های آموزشی، فقدان دستورالعمل مختص پرستاری در بخش به عنوان بیشترین عامل بازدارنده ذکر شد. منطبق با نتایج این بررسی در مطالعات دیگر نیز مهمترین مشکل دانشجویان را نامشخص بودن شرح وظایف دانشجو و عدم دسترسی به امکانات رفاهی کافی را به عنوان مانعی جهت دستیابی به اهداف آموزش بالینی ذکر کرده بودند (۲۶، ۲۵). به هر حال شناسایی مسائل موجود در آموزش بالینی و اقدام برای رفع و اصلاح آن موجب بهبود دستیابی به اهداف آموزشی و تربیت افراد ماهر و ارتقای کیفیت خدمات مراقبتی گردد (۶) و آنچه مسلم است این است که برنامه ریزان آموزشی باید شرایط رفاهی مناسب و درخور شأن دانشجویان را در زم آن استراحت در بخش های بالینی فراهم نموده تا به این وسیله این عامل تنش زا کنترل و یادگیری حداقل های ضروری امکان پذیر گردد.

در حیطه امکانات موجود بیمارستانی، مهمترین عامل تسهیل کننده، مربوط به استفاده از کتابخانه، مجلات و کتابهای جدید بود و نتایج نشان داد که دانشجویان مورد مطالعه اکثراً نسبت به این موضوع دیدگاه مثبتی داشتند. یافته های این بررسی با برخی از پژوهشهای دیگر همخوانی دارد (۲۴، ۱۸، ۱۴). و این موضوع می تواند نشانگر هماهنگی

مشاهده اعمال حرفه ای نامناسب بوخی از پرسنل پرستاری وحتى عدم رضایت از کارآموزی شکایت داشتند (۲۱،۱۲،۶) که بانتهای این بررسی همسو می باشد . در مطالعاتی در رابطه با نقش پرستاران بخش به عنوان مربی دانشجویان مشخص گردید که ممکن است پرستاران اطلاعات کافی برای آموزش و یا حتی مسؤولیت پذیری در این خصوص نداشته باشند اشاره داشت . و این مسأله به عنوان مانعی بر سر راه یادگیری معرفی گردید، که به این ترتیب براهمیت نقش نظارتی مربی تأکید کرده است (۳۱،۹). در بررسی حاضر اکثریت نمونه های مورد پژوهش در حیطه رضایت دانشجویان از نحوه ارائه دروس عملی و تئوری مهمترین عامل تسهیل کننده حجم کار عملی در بخش بود، در همین راستا در مطالعه ای کیفی از دید دانشجویان شرکت کننده در صورت کمتر بودن حجم کار و واگذاری تعداد مشخصی بیمار جهت رسیدگی و انجام مراقبت های پرستاری کار با دقت بیشتر انجام شده و منجر به یادگیری بهتر می شده و آن رابه عنوان موارد تسهیل کننده یادگیری برشمردند (۳۲). در همین راستا موقری نیز بیان نموده در ایران تحقیقات زیادی انجام شده و اکثر آنها ضمن بیان نارضایتی در کسب مهارتهای بالینی، به فاصله زیاد بین کسب مهارتهای تئوری و بالینی اشاره دارند (۲۱). در همین حیطه ، کم بودن آموخته های تئوری و به روز نبودن آنها را به عنوان عوامل بازدارنده ذکر نمودند. نتایج مطالعات دیگر (۲۶،۲۱،۱۴) نیز مهمترین مشکل آموزش بالینی کم بودن آموخته های تئوری، فاصله زمانی بین دروس نظری و عملی و ناهماهنگی بین آموخته های نظری و کارهای عملی بود که بانتهای این بررسی مطابقت دارد . محسن پور در طی بررسی نشان داد که آموزش بالینی در پرستاری به گونه ای طراحی نمی گردد تا تفکر خلاق و انتقادی را در دانشجویان پرورش دهد و نمی توانند دانسته های خویش را در موقعیتهای بالینی بکار گیرند (۳۳). در همین زمینه نتیجه مطالعات نشانگر این است که، آموزشی بودن تجارب بالینی دانشجویان مورد تردید قرار گرفته و آنان معتقد بودند که از سوی مربیان تأکید کافی بر اجرای مراقبت پرستاری براساس فرآیند پرستاری انجام نگرفته که یکی از علل فاصله بین مباحث نظری و بالینی باشد. احساس فاصله بین مباحث

نظری و بالینی به صورت بحرانی در دانشجویان وجود دارد (۳۴،۲۱) این پژوهش دارای محدودیت هایی می باشد که کاربرد یافته های آن را محدود میسازد. در این پژوهش ممکن است دانشجویان پرستاری اطلاعات واقعی خود را نخواهند منعکس نمایند که با دادن توضیحات کافی و رعایت بی نامی این مورد تا حد امکان کنترل گردید.

در این مطالعه از روش خودگزارشی برای جمع آوری داده ها استفاده شد که این امر کاربرد یافته ها را محدود می سازد از محدودیت های دیگر مطالعه می توان به محدودیت مقیاس پرسشنامه مورد استفاده اشاره کرد که ممکن است باعث تمایل دانشجویان به پاسخ دهی به صورت مشابه شده باشد. نتیجه این مطالعه نشان داد که یکی از عوامل موثر در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری، ایجاد علاقه با استفاده از مدرسین بالینی کارآموزان و مجرب است . بنابراین تلاش برای رفع یا کاهش عوامل بازدارنده آموزش بالینی گام بسیار مهمی در این راستا است.

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل طرح تحقیقی مصوب شورای پژوهش دانشگاه علوم پزشکی کردستان است. بدینوسیله مراتب قدردانی خود را از دانشجویان عزیز که با همکاری خود امکان انجام این پژوهش را فراهم نمودند اعلام می دارد.

جدول ۱: دیدگاه دانشجویان کارورز در حیطه های عوامل تسهیل کننده آموزشی مهارت بالینی

فرآوانی پاسخ موافق	حیطه های عوامل تسهیل کننده
۲۹ (٪۶۰/۴)	وئگی های مربیان
۳۳ (٪۶۸/۸)	ارتباط بین مربی و دانشجو
۲۳ (٪۴۷/۹)	ارتباط بین دانشجو و بیمار
۲۳ (٪۴۷/۹)	رضایت دانشجو از قوانین در بخش
۱۸ (٪۳۷/۵)	ارتباط دانشجو و پرسنل
۲۴ (٪ ۵۰)	امکانات موجود بیمارستانی
۱۵ (٪ ۳۱/۴)	رضایت دانشجو از آموزش مهارتها توسط مربی
۱۸ (٪ ۳۷/۵)	رضایت دانشجو از نحوه ارائه دروس عملی و تئوری
۱۹ (٪ ۳۸/۲)	تسهیل کننده کل

جدول ۲: دیدگاه دانشجویان کارورز در حیطه های عوامل بازدارنده آموزشی مهارت بالینی

فرآوانی پاسخ موافق	عوامل بازدارنده
۲۲ (٪۴۵/۸)	وئگی های مربیان
۱۴ (٪۲۹/۲)	ارتباط بین مربی و دانشجو
۱۹ (٪۳۹/۶)	ارتباط بین دانشجو و بیمار
۱۷ (٪۳۵/۴)	ارتباط دانشجو و پرسنل
۱۸ (٪۳۷/۵)	رضایت دانشجو از قوانین در بخش
۲۱ (٪۴۳/۸)	امکانات موجود بیمارستانی
۱۷ (٪۳۵/۴)	رضایت دانشجو از آموزش مهارتها توسط مربی
۱۳ (٪۲۷/۱)	رضایت دانشجو از نحوه ارائه دروس عملی و تئوری
۱۳ (٪۲۷/۱)	عوامل بازدارنده کل

References:

1. Elcigil A, Yildirim Sari H. Determining problems experienced by student nurses in their work with clinicaleducators in turkey. *Nurse Education Today* 2007; 27(5): 491-8.
2. Lindahl B, Dagborn K, Nilsson M. A student-centered clinical educational unit – Description of a reflective learning model. *Nurse Educ Prac* 2009. 9(1): 5-12.
3. Salmani N, Amirian H. Comparison the viewpoint of nursing students and their trainers regarding the situation of clinical education. *Strides in Development of Medical Education* 2006; 3: 11-18. [Persian]
4. Chan DSK, Ip WY. Hong Kong nursing student's perception of the clinical environment: a questionnaire survey. *Int J Nurs Studies* 2005; 42: 665-72.
5. Sand-Jecklin KE. Student Evaluation of Clinical Education Environment (SECEE): instrument development and validation. [cited 2009 Jun 2]. Available from: http://wvusolar.wvu.edu:8881/exlibris/dtl/d3_1/apache_media/5897.pdf
6. Omidvar S, Bakouee F, Salmalian H. Clinical education problems: the viewpoints of midwifery students in babol medical university. *Iranian Journal of Medical Education* 2005; 5(2):15-21. [Persian]
7. Carlson E, Wann-Hansson C, Pilhammar E. Teaching during clinical practice: strategies and techniques used by proceptors in nursing education. *Nurs Educ Today* 2009; 29:522-26.
8. Baraz pardnajati S, Fereidoni Moghadam M, Lorizadeh M. The situation of clinical education from viewpoint of nursing students. *Strides in Development of Medical Education* 2008; 5:102-11. [Persian]
9. Aein F, Alhani F, Anoosheh M. The Experiences of Nursing Students, Instructors, and Hospital Administrators of Nursing Clerkship. *Iranian Journal of Medical Education* 2009 Aut; 9(3): 191-199 [Persian]
10. Dehghani H, Dehghani K, Fallahzadeh H. The educational problems of clinical field training based on nursing teachers and last year nursing students view points. *Iranian Journal of Medical Education* 2005; 5(1):25-32. [Persian]
11. Willis S. Pre-registration student nurses expectations and experiences of a clinical skills training programme. [Cited 2003]. Available from: http://www.hpw.org.uk/images_client/ACFEB8.pdf.
12. Moridi G., Valiee S., Khaledi SH., Fathi M., Shafieian M, Gharibi F. , Clinical Education Stressors from the Perspective of Students of Nursing, Midwifery, and Operating Room: A Study in Kurdistan University of Medical Sciences . *Iranian Journal of Medical Education* 2012; 11: 675 تا 684. [Persian]
13. McCready T. Portfolios and the assessment of competence in nursing: a literature review. *Int J Nurs Stud* 2007; 44(1): 143-51.
14. Ghodsbin F, Shafakhah M. Facilitating and Preventing Factors in Learning Clinical Skills from the Viewpoints of the Third Year Students of Fatemeh School of Nursing and Midwifery. *Iranian Journal of Medical Education* 2008; 7(2): 343-351. [Persian]
15. Beech B. Aggression prevention training for student nurses: differential responses to training and the interaction between theory and practice. *Nurse Educ Pract* 2008; 8(2):94-102.
16. Gilmour JA, Kopeikin A, Douché J. Student nurses as peer-mentors: collegiality in practice. *Nurse Education in Practice*. 2007; 7:36-43.]
17. Weitzel ML, McCahon CP. Stressors and supports for baccalaureate nursing students completing an accelerated program. *J Prof Nurs* 2008; 24(2): 85-89

18. barimnejad L, Azarkerdar a, hjiamiri p, rasooly f. the investigation of the point of view of nursing students in term five and afterward about affective factors on the development of clinical education. Iranian Journal of Medical Education 2004; (suppl 10): 64-65. [Persian]
19. Kelly C. Student's perceptions of effective clinical teaching revisited. Nurs Educ Today 2007; 27: 885-92.
20. Ghiasvandian SH. The investingation of CTA modele on quality of Nursing clinical edvcation. Teb va Tazkiye 2004; 52: 10-18. [Persian]
21. Mogheri,m, mahaleh s, Socrates,v. Status of nursing students' clinical skills They interns. Journal of Nursing Research 2006;2(6):53-45
22. Hadizadeh F, Firoozi M, Razavi N. Nursing and midwifery students perspective on clinical education in Gonabad university of medical sciences. Iranian Journal of Medical Education 2005;5(1):70-7.
23. Henderson A, Twentyman M, Heel A, Lloyd B. Student's perception of the psycho-social clinical learning environment: an evaluation of placement models. Nurse Educ Today 2006; 26(7): 564-71
24. Ebrahim Hosseini, Hossein Namdar. Necessary development of ethics in clinical teaching. The Conference. National Nursing and Midwifery Clinical Education in 2005. Tabriz: Tabriz University of Medical Sciences Department 2005: Page 25
27. Abedini S., Abedini S, Qamlayy T, jomehzadeh, A, Kamjv. problems in clinical nursing and midwifery students in Hormozgan University of Medical Sciences, Hormozgan Medical Journal 2007; 12 (4): 53-249
28. Zaighami R, Faseleh M, Jahanmiri Sh, Ghodsbin F. Nursing student's viewpoints about the problems of clinical teaching. The Journal of Quazvin University of Medical Sciences 2004;30:51-3. 13
29. Delaram M, Aein FD. Clinical Education from the Viewpoints of Nursing and Midwifery Students in Shahrekord University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education 2007; 6(2): 134-140. [In Persian]
30. Masoudi R, Alhani F. Determining problems nursing trainers tenderfoot in clinical education. Iranian Journal of Nursing 2006; 19: 67-81. [In Persian]
31. Khan MS, Mahmood S, Badshah A, Ali SU, Jamal Y. Prevalence of depression, anxiety and their associated factors among medical students in Karachi, Pakistan. J Pak Med Assoc 2006 56(12): 583-6.
32. Baker J. Nurses' perceptions of clinical decision-making in relation to patients in pain. Ph.D thesis. The University of Sydney. Faculty of Nursing. Department of Family and Community Nursing, 2001.41.
33. O'Driscoll MF, Allan HT, Smith PA. Still looking for leadership-Who is responsible for student nurses' learning in practice?. Nurse Educ Today. 2010; 30(3):212-
34. Saarikoski M. Mentor relationship as a tool of professional development of student nurses in clinical practice. Int J Psychiatr Nurs Res 2003; 9(1): 1014-24.
35. Mohsen Pour L, G Vanaki. Review existing barriers in the empowerment of nursing students' clinical education. Proceedings of the Seventh National Conference on Medical Education of Tabriz, Tabriz University of Medical Sciences Research Press 2004; p.12-19
36. Boor K, Scheele F, van der Vleuten CP, Teunissen PW, den Breejen EM, Scherpbier AJ. How undergraduate clinical learning climates differ: a multi-method case study. Med Educ 2008; 42(10):1029-

The Survey of Facilitating and Inhibiting Factors of Clinical Education from the Perspective of Intern Nursing Students of Faculty of Nursing and Midwifery

Moridi G*, Khaledi Sh

Background and Aim: Ideal clinical education is the process of preparing nursing students to accept different roles in the areas of health services. This study was aimed to determine the facilitating and inhibiting factors of learning clinical skills from the viewpoints of intern nursing students in the Faculty of Nursing and Midwifery at Kurdistan university of Medical Sciences.

Materials and Methods: In this study, 48 nursing students were selected by convenience sampling. Data collection tool was a questionnaire consisted of three sections including 7 questions for demographic information, 34 and 30 questions related to the facilitating and inhibiting factors affecting learning clinical skills respectively. SPSS software and regression 16 were used for data analysis.

Findings: The results of this study showed that the most important factor in facilitating intern student learning clinical skills was related to the scope of the relationship between teacher and student (34%), and the most inhibiting factor was teacher characteristics (45.8%).

Conclusion: The findings indicated the desperate need for professional competence in intern nursing students of Kurdistan University of Medical Sciences while considering the facilitating and inhibiting factors in clinical education.

Keywords: Clinical Education, Nursing students, intern, inhibiting factors, facilitating factors

Moridi G*

Instructor of Nursing and Midwifery school
Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran
g_moridi@yahoo.com

Khaledi Sh

Instructor of Nursing and Midwifery school.
Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran